Л. В. Лазоренко,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту, маркетингу та публічного управління;
Національної академії статистики, обліку та аудиту, м. Київ

МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

На початок осені 2023 року в Україні працюють понад 2 мільйони ФОП. При цьому, велику кількість було зареєстровано протягом саме 2023 року. В середньому протягом місяця реєструвалося близько 25000 нових бізнес-компаній, а закривається близько 17000.

Найкраще в умовах війни вистояв ІТ-сектор. Жоден з українських проектів не було закрито, більше того, сотні з них отримали додаткові інвестиції та мали великий попит на українському і міжнародному ринках. Серед таких можна назвати проекти Skyworker, Trinetix, RevMyWork та інші.

Стрімкий розвиток бізнесу ветеранів відіграв значну роль в підвищенні економічного стану країни. *Ветерани та члени їх родин започатковують чимало малих і середніх компаній різного профілю:*

- сільськогосподарського;
- харчування і кав'ярні;
- малі підприємства з виготовлення різноманітної продукції тощо [1].

Значне місце у розвитку українського бізнесу відіграє і міжнародна підтримка у фінансуванні. За даними Урядового порталу український бізнес отримав від міжнародних партнерів більш ніж 4 млрд євро [2].

Приватний бізнес отримав допомогу як у вигляді прямого фінансування, так і у розподілі кредитних ризиків і гарантів, грантів, донорської допомоги, страхування воєнних ризиків. В процесі реалізації проекти на 2,7 млрд євро і підписані ліміти ще на 1,5 мільярди євро.

Найбільша допомога надійшла від:

- Європейського банку реконструкції і розвитку;
- Європейського інвестиційного банку;
- Міжнародної фінансової корпорації (IFS);
- KfW – державного банку Уряду Німеччини;
- USAID – Агентства США з міжнародного розвитку [1].

У 2024 році майже 80% підприємств малого і середнього бізнесу розширюють свій бізнес. За рік з 76% до 79% збільшилась кількість підприємців, що планують розширення бізнесу. З них 30% планують відкриття нових напрямків бізнесу, а 14% планують розширювати географію діяльності та виходити на інші ринки [3].

До 80% зросла кількість підприємців, які залучають кошти у розвиток власного бізнесу у 2024 році. Для порівняння, минулого року такі підприємці складали лише 67%. Як і раніше бізнес здебільшого покладається на власні

сили – особисті кошти – 40% та меншою мірою на гранти – 20%) кредити – 12% та інвестиції 9%. Наміри щодо кредитів та інвестицій незначно зросли [3].

Ключовими питаннями для компаній протягом останнього часу є безпека та захист співробітників – 85%, здоров'я та психічний стан співробітників – 70%, ракетні атаки Росії на критичну інфраструктуру та бізнес-активи – 61%, залучення та збереження висококваліфікованих працівників – 56%, економічна та споживча рецесія – 54% [3].

За опитуванням НБУ бізнес пом’якшив негативні оцінки поточних результатів та перспектив своєї діяльності. Про це свідчить індекс очікувань ділової активності, який у лютому 2024 року зріс до 47.5 з 41.0 у січні. Підприємства торгівлі єдині серед опитаних секторів позитивно оцінили свою ділову активність завдяки зниженню інфляційного тиску, збереженню стійкості валютного ринку та сталому споживчому попиту: секторальний індекс у лютому зріс до 50.1 з 38.9 у січні. Натомість підприємства промисловості, хоч і пом’якшили, проте зберегли песимістичні очікування щодо результатів своєї економічної діяльності, зважаючи на високі безпекові ризики та логістичні проблеми через блокування західного кордону: секторальний індекс у лютому становив 48.3 (у січні – 43.7) [3].

Але через зростання податків у січні 2025-го в Україні закрили 61,4 тисячі ФОП. Водночас усього 21 358 людей почали підприємницьку діяльність. Чистий відтік становив 38 тисяч підприємців.

Найбільшу кількість ФОП у січні 2025-го зареєстрували в Києві, Дніпропетровській, Львівській, Київській, Харківській й Одеській областях. А от закривали ФОП найчастіше в Дніпропетровській, Одеській, Львівській і Київській областях [4].

Найпопулярнішими сферами, в яких працюють нинішні підприємці є оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів; тимчасове розміщування й організація харчування; переробна промисловість.

Список використаних джерел

1. Український бізнес під час війни: реальна аналітика та перспективи на майбутнє у 2024 році. URL: https://finstream.ua/ukrayinskyj-biznes-pid-chas-vijny-analityka/

2. Урядовий портал. Діюча міжнародна підтримка українського приватного сектору складає понад 4 млрд євро. URL: kmu.gov.ua

3. Данилишин Б. Бізнес в умовах війни: виклики та оптимізм. URL: https://glavcom.ua/columns/b_danilishyn/biznes-v-umovakh-vijni-vikliki-ta-optimizm-989816.html

4. У січні 2025-го в Україні закрили понад 60 тисяч ФОПів. Це рекорд за час великої війни. URL: https://www.village.com.ua/village/business/news/359953-u-sichni-2025-go-v-ukrayini-zakrili-ponad-60-tisyach-fopiv-tse-rekord-za-chas-velikoyi-viyni